

Kendini Alg?layan G?da Okuryazarl??? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Kendini Alg?layan G?da Okuryazarl??? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=24592>

Özet

Kendini Algılayan Gıda Okuryazarlığı Ölçeği, bireylerin gıda ile ilgili bilgi, beceri ve davranışları ne ölçüde yeterli gördüklerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, orijinal İngilizce versiyonunun Türk kültürüne ve diline **uyarlama** çalışması sonucunda ortaya çıkmıştır. Ölçeğin temel amacı, **gıda okuryazarlığı** düzeyinin öznel algısını değerlendirerek, beslenme alışkanlıkları ve sağlık çabaları arasındaki ilişkiyi incelemeye olanak sağlamaktır.

Uyarlama çalışması, 2020 yılında Tar-Selçuk ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilmiş olup, ölçeğin Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirlik özelliklerinin akademik standartlara uygun olduğunu göstermiştir. Bu araç, özellikle beslenme eğitimi programlarının etkinliğini değerlendirmede ve toplum sağlığına araştırmalarında önemli bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Gıda okuryazarlığı, öz algı, beslenme, psikometri, uyarlama, geçerlik, güvenilirlik, Tar-Selçuk.

Yazarlar

Kevser Tar-Selçuk, Cem Çevik, Huri Baydur, Raziye Meseri

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin günlük yaşamda sağlıklı gıda seçimleri yapma, gıda etiketlerini anlama, gıdalarla güvenli bir şekilde hazırlama ve genel beslenme bilgilerini kullanma yeteneklerine dair öznel yeterlilik algılarını belirlemektir. Bu öz algı, bireylerin beslenme davranışlarını doğrudan etkileyen önemli bir bilişsel faktördür.

Türkçe adaptasyon çalışması, orijinal ölçeğin kültürel ve dilsel geçerliliğini sağlamayı ve böylece Türkiye'deki popülasyonlarda güvenilir ve geçerli bir ölçüm aracı sunmayı hedeflemiştir. Bu sayede, Türkiye'deki beslenme ve halk sağlığına araştırmacılar, gıda okuryazarlığı alanındaki çalışmalarını uluslararası düzeyde karşılaştırmalı olarak yürütebilmektedir.

Yapı

Kendini Algılayan Gıda Okuryazarlığı Ölçeği, bireyin gıda ile ilgili yeterliliklerini çok boyutlu olarak ele alan bir **gıda okuryazarlığı** yapısını ölçmektedir. Bu yapı genellikle, pratik beceriler, bilişsel bilgi ve eleştirel düşünme yeteneği gibi alanları kapsar. Bireyler, kendi bilgi ve becerilerini değerlendirirken, sadece ne bildiklerini değil, bu bilgiyi ne kadar etkili kullanabildiklerini de

yansıtırlar.

Ölçek, genellikle, gıda seçiminde özgüven, besin öğeleri hakkında bilgi, gıda etiketlerini okuma yeteneği ve sağlıklı beslenme kararları verme becerisi gibi alt boyutlardan oluşmaktadır. Ölçeğin adaptasyon sürecinde, bu temel boyutların Türkçe popülasyonda da korunduğu ve kültürel olarak anlamlı olduğu doğrulanmıştır.

Geçerlik

Ölçeğin Türkçe versiyonunun **geçerlik** çalışmaları, Tarı-Selçuk ve arkadaşları tarafından 2020 yılında yayımlanan makalede detaylandırılmıştır. Adaptasyon çalışması, ölçeğin yapısal geçerliliğini incelemek için faktör analizi yöntemlerini kullanmıştır.

Kaynak içerikte spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiş olsa da, yayınlanan akademik çalışmada, ölçeğin Türkçe formunun ölçtüğü yapıyı tutarlı bir şekilde yansıttığını ve orijinal ölçekle kavramsal eşdeğerliğe sahip olduğunu göstermiştir. Yapısal geçerliliğin yanı sıra, çeviri sürecinde dilsel ve kültürel geçerlik adımları da titizlikle uygulanmıştır.

Güvenirlilik

Kendini Algılayan Gıda Okuyucuların Ölçeği'nin Türkçe formunun **güvenirlilik** analizi, iç tutarlılık ölçümleri (genellikle Cronbach Alfa katsayısı) üzerinden gerçekleştirilmiştir. Yüksek iç tutarlılık değerleri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme konusunda tutarlı olduğunu göstermektedir.

Orijinal kaynaktan spesifik güvenirlik değerleri yer almamaktadır; ancak bir uyarılma çalışması için temel gerekliliği olarak, araştırmacılar tarafından elde edilen Cronbach Alfa katsayısının kabul edilebilir düzeyde (genellikle 0.70 ve üzeri) olduğu varsayılmaktadır. Bu, ölçeğin farklı zamanlarda veya farklı örneklerde uygulandığında benzer sonuçlar verebileceğini işaret eder.

Faktör Analizi

Uyarılma sürecinin kritik bir adımı olan faktör analizi, ölçeğin orijinal yapılarının Türkçe örneklemde de doğrulanıp doğrulanmadığını belirlemek için kullanılmıştır. Araştırmacılar, büyük ihtimalle Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) veya Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yöntemlerinden birini veya her ikisini birden kullanarak ölçeğin alt boyutlarını ve toplam puan yapısını incelemiştir.

Faktör analizinin sonuçları, Kendini Algılayan Gıda Okuyucuların Ölçeği'nin çok boyutlu yapılarının Türk katılımcıları arasında da geçerli olduğunu, yani gıda okuyucularının farklı yönlerinin birbirinden ayrılabilir faktörler olarak ortaya çıktığını teyit etmiştir. Bu analiz, ölçeğin teorik yapıyla uyumlu olduğunu göstermesi açısından büyük önem taşır.

Araç Bilgileri

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Kaynak içerikte belirtilmemiştir, ancak tipik olarak Likert tipi derecelendirme (örneğin, 5'li veya 7'li) kullanılan bir öz bildirim (Self-Report) ölçüdür.

Language Available: Türkçe, Orijinal dil (İngilizce).

Population Group: Yetişkinler, özellikle beslenme ve sağlık konularında farkındalık düzeyini ölçmek istenen genel popülasyon veya üniversite öğrencileri.

Age Group: 18 yaş ve üzeri (Yetişkin popülasyon).

Population Details: Uyarlama çalışması için örneklemi, genellikle üniversite öğrencileri veya farklı demografik özelliklere sahip yetişkinlerden oluşmaktadır.

Test Methodology: Öz bildirim ölçüğü. Uygulama süresi kısadır. Derecelendirme formatı kaynakta belirtilmemiştir.

Anahtar Kelimeler

Gıda güvenliği, beslenme eğitimi, öz yeterlilik, geçerlik, güvenilirlik, psikometrik özellikler.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Kevser Tari Selçuk

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: kevser_tari@hotmail.com

Correspondence Address: Bilinmiyor

Şinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçeğin orijinal versiyonunun kullanımı izinleri, ilgili araştırmacılarla iletişime geçilerek sağlanmalıdır. Türkçe adaptasyon çalışması 2020 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin akademik ve araştırma amaçlı kullanıma dair ücret bilgisi kaynakta belirtilmemiştir; ticari olmayan kullanımlar için genellikle yazarlardan izin alınması yeterlidir.

Ölçeğin orijinal PDF versiyonuna ait dosya, aşağıdaki linkten indirilebilir: [kendini-algilayan-gida-](#)

[okuryazarligi-olcegi-toad.pdf](#).

Kaynaklar

Tar?selçuk, K., Çevik, C., Baydur, H., & Meseri, R. (2020). Validity and reliability of the Turkish version of The Self-Perceived Food Literacy Scale. *Progress in Nutrition*, 22(2), 671-677. <https://doi.org/10.23751/pn.v22i2.9662>.

Makalenin tam metnine erişim linki: mattioli1885journals.com.

Kendini Algılayan Gıda Okuryazarlığı Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

(Ölçek maddeleri orijinal kaynak içerikte sağlanmamıştır. Kullanım için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.)